

Programma Duurzaam Leudal 2024

Duurzaam
Leudal

Januari 2024, versie 1.1

Inhoudsopgave

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Resultaten Duurzaamheidsprogramma 2023	5
2.1.	Energie.....	5
2.1.1.	Grootschalige opwek	5
2.1.2.	Kleinschalige opwek	5
2.1.3.	Schaarste op het elektriciteitsnetwerk	6
2.1.4.	Regionale Energie Strategie (RES)	6
2.1.5.	Besparing	6
2.1.6.	Ontzorgen inwoners	7
2.1.7.	Warmte	8
2.1.8.	Bedrijven en bedrijventerreinen	8
2.1.9.	Gemeentelijke Energiebedrijf	9
2.1.10.	Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed	9
2.2.	Circulaire Economie en Afval	9
2.3.	Mobiliteit.....	10
3.	Duurzaamheidsprogramma 2024.....	11
3.1.	Inleiding	11
3.2.	Energiesysteem van de toekomst	11
3.3.	Gebouwde omgeving.....	12
3.4.	Warmtetransitie	12
3.5.	Integratie duurzaamheid in beleid gemeente.....	13
3.6.	Circulaire economie en afval.....	13
3.7.	Mobiliteit.....	14
	Bijlage 1: werkplan RES 2024.....	15

1. Inleiding

Door het aflopen van het prijsplafond en een verhoging van de energiebelasting in 2024 gaan huishoudens gemiddeld meer betalen voor energie. Eind 2022 is in Leudal de Energiebespaarbrigade gestart om huishoudens met een laag inkomen te helpen met energiebesparing door het geven van advies en het treffen van kleine energiebesparende maatregelen. De inzet van de Energiebespaarbrigade zal ook in 2024 nodig zijn om de energiekosten voor de huishoudens met de laagste inkomens omlaag te brengen. Voor de middellange termijn zullen alle slecht geïsoleerde woningen worden voorzien van spouwmuur en/of vloerisolatie. De gemeente heeft daarvoor een Rijksbijdrage ontvangen om dit mogelijk te maken.

Naast de hoge energieprijzen is netcongestie een groter wordend probleem. Door netcongestie is levering van elektriciteit op elk moment van de dag niet altijd meer vanzelfsprekend is. De netbeheerders kunnen de vraag naar nieuwe aansluitingen op het elektriciteitsnet voor grootverbruikers niet bijhouden. Dat geldt voor zowel de vraag als de levering van elektriciteit op het net. Ook kleinverbruikers krijgen er inmiddels mee te maken waardoor zonnepanelen zich zelf, op zonnige dagen, uitschakelen. Het beschikbaar zijn van voldoende en betaalbare elektriciteit is essentieel voor onze economie en voor de bouw van nieuwe woningen.

De urgentie van de energietransitie is daardoor verder toegenomen. Met kleine energiebesparende maatregelen en het aanpassen van ons gedrag kan ons energieverbruik op korte termijn verminderen. Een structurelere oplossing voor de middellange termijn is het isoleren van meer woningen en de afhankelijkheid van aardgas afbouwen. Ook bedrijven kunnen nog veel energie besparen. Het duurzaamheidsprogramma focust zich daarom vooral op energiebesparing.

De vraag naar elektriciteit zal de komende jaren verder toenemen. Ook gemeente Leudal zal een bijdrage moeten leveren aan het opwekken van elektriciteit op land. Niet alleen om CO₂ reductie te realiseren maar ook om elektriciteit betaalbaar te houden. We moeten daarom gaan werken aan het energiesysteem voor de toekomst. Wind en zonne-energie is momenteel de goedkoopste manier om elektriciteit op te wekken. Door de projecten te ontwikkelen met lokaal eigendom blijven de opbrengsten in de gemeente. Meer kleinschalige zonprojecten op dak en op land zijn nodig om de vraag en aanbod van elektriciteit dicht bij elkaar te brengen. Dit willen we doen in samenwerking met inwoners en bedrijven middels zogenaamde energiegemeenschappen en energyhubs.

Niet alleen fossiele brandstoffen maar ook andere grondstoffen worden duurder, de kosten voor het afvoeren van afval die stijgen ook. We moeten toe naar een circulaire economie om het gebruik van grondstoffen en de hoeveelheid afval te beperken.

Duurzaamheid loopt als een rode draad in de strategische visie en de zomernota. Het duurzaamheidsprogramma is een van de programma's van team ontwikkeling en sluit aan bij de andere programma's en visies van team ontwikkeling zoals, de Economische agenda, de Regionale Woonvisie, het Schone luchtakkoord, het mobiliteitsplan enz. Vanwege het

onderwerp energiearmoede door de stijgende energieprijzen is er ook aansluiting gezocht bij het sociale domein en het mensontwikkelbedrijf.

Doorontwikkeling Duurzaamheidsprogramma in 2024

Het programma is opgesteld met de kennis van nu. Ons energiesysteem maakt momenteel een snelle ontwikkeling door. We gaan werken aan het energiesysteem van de toekomst voor Leudal. We moeten het energiesysteem ombouwen van centraal met fossiele brandstoffen opgewekte energie naar een systeem met een decentrale, lokale duurzame opwek. Dit zal de komende jaren verder worden uitgewerkt, dat geldt ook voor het nieuwe thema voor Leudal: circulaire economie.

In de Rijksbegroting zijn veel middelen opgenomen in het kader van het Klimaatakkoord. Vanaf 2023 is er jaarlijks geld beschikbaar middels de SPUK regeling Capaciteit voor Decentrale Overheden Klimaat en energie (CDOKE) voor gemeenten voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Deze regeling is bedoeld om de ambtelijke capaciteit te kunnen uitbreiden. Daarnaast zijn er diverse andere SPUK regelingen voor o.a. bestrijding van energiearmoede en het grootschalig isoleren van woningen.

Door de Rijksmiddelen is de capaciteit voor Duurzaam Leudal in 2023 fors uitgebreid. Voor een deel met vaste capaciteit en een deeltijdelijke capaciteit. Dat is nodig om alle taken uit het Klimaatakkoord en de ambities van de gemeente Leudal te kunnen uitvoeren.

2. Resultaten Duurzaamheidsprogramma 2023

In dit hoofdstuk is een overzicht opgenomen van de resultaten uitvoering van het Duurzaamheidsprogramma van 2023.

2.1. Energie

2.1.1. Grootschalige opwek

In Leudal zijn er in 2023 geen nieuwe plannen ontwikkeld voor de opwek van hernieuwbare energie middels windmolens en zon op land.

Het Rijk heeft nieuwe conceptnormen voor windturbines gepubliceerd, het gaat o.a. om strengere normen voor geluid en slagschaduw en een afstandseis. Het is nog niet duidelijk of dat gevolgen heeft voor de eventuele ontwikkeling van nieuwe windmolens in Leudal. Deze hebben overigens geen invloed op de reeds geplaatste windturbines.

De minister van BZK wil een striktere toepassing van de zonneladder:

- Trede 1: Zonnepanelen op daken en gevels
- Trede 2: Onbenutte terreinen in bebouwd gebied
- Trede 3: Onbenutte terreinen in landelijk gebied
- Trede 4: Landbouw- en natuurgronden

Uitgangspunt is dat zonnepanelen zoveel mogelijk op daken en gevels komen of in combinatie met ander functies worden toegepast. Rijk en medeoverheden stimuleren de plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen, maar ook op bijvoorbeeld kassen, industrieterreinen, stortplaatsen en boven parkeerplaatsen.

Belangrijke voorwaarde is dat multifunctionele combinaties landschappelijk goed inpasbaar zijn en passen op het elektriciteitsnet. Daarmee blijven de doelstellingen voor de RES-opgave onveranderd. Gebruik van landbouw- en natuurgronden voor zonne-energie is niet langer toegestaan, enkele uitzonderingen daargelaten. Zon op landbouw grond wordt daardoor aan strengere regels gebonden en slechts bij uitzondering nog toegestaan. Dit moet dan nog wel in een provinciale verordening worden vastgelegd.

Een raads werkgroep is bezig geweest met de evaluatie van het beleid voor grootschalige opwek van energie van Leudal. Het nieuwe Rijksbeleid heeft consequenties voor dat beleid.

2.1.2. Kleinschalige opwek

Eind 2023 is gestart met de realisatie van een klein zonnepark op een oude stortplaats in Nunhem door Leudal Energie. De verwachting is dat dit begin 2024 wordt opgeleverd.

De groei van zonnepanelen op daken in Leudal gaat gestaag door. Volgens een publicatie van de Volkskrant is Leudal zelfs een van de koplopers in Nederland als het gaat om de opgewekte hoeveelheid zonnestroom per inwoner. Door de netcongestie en door de plannen om saldering van terug geleverde elektriciteit af te bouwen lijkt het er wel op dat er einde komt aan de groei van zonnepanelen op daken.

2.1.3. Schaarste op het elektriciteitsnetwerk

Zoals is aangegeven is er door de netwerkbedrijven TenneT en Enexis schaarste op het net aangekondigd. Dat betekent dat bij nieuwbouw of uitbreiding van bedrijven maar ook scholen, gemeenschapshuizen en dergelijke geen nieuwe elektriciteitsaansluitingen meer mogelijk zijn. Er wordt hard gewerkt aan oplossingen. De netbeheerders hebben nieuwe investeringsplannen bekend gemaakt voor een forse uitbreiding van het elektriciteitsnet. Ook het laagspanningsnet moet worden uitgebreid. Dat betekent dat er in de kernen werkzaamheden gaan plaatsvinden waarbij er naast kabels en leidingen ook veel nieuwe transformatorhuisjes nodig zijn. Het gaat zeker nog jaren duren. De netbeheerders doen daarbij een dringende oproep aan gemeenten om snel de benodigde vergunningen te verlenen. Ieder kwartaal vindt er een overleg plaats met Enexis over de voortgang van de netuitbreiding.

2.1.4. Regionale Energie Strategie (RES)

Alle gemeenten van Noord- en Midden Limburg (NML), Het Waterschap en de Provincie hebben de RES 1.0 vastgesteld. Er is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld, een werkplan en een begroting. De uitvoering van het klimaat- en energiebeleid zal de komende jaren veel inzet vragen van gemeenten. In 2023 is er een voorstel gedaan aan de gemeenten om te gaan werken in een nieuw samenwerkingsverband met Venlo als centrumgemeente. Dit voorstel moet nog door alle samenwerkingspartners worden goedgekeurd.

Een belangrijke doelstelling van de RESNML is om een bijdrage te leveren aan de landelijke doelstelling om tenminste 35 TWh aan hernieuwbare energie op te wekken op land middels zon en wind. De RESNML heeft aan het Rijk een bod uitgebracht van 1,2 TWh. Door de actuele ontwikkelingen rondom de strengere eisen aan wind en zonprojecten en door de netcongestie is het de vraag of die doelstelling gehaald gaat worden.

In Bijlage I is het werkplan van de RES opgenomen voor 2024.

2.1.5. Besparing

In september 2022 is het nieuwe Energie Advies Centrum geopend in het Bussinescentrum te Roggel. Het centrum is geopend iedere werkdag tussen 9 en 17 uur. Elke middag is er een energiecoach aanwezig om advies te geven of te helpen bij het aanvragen van subsidies. Iedere inwoner van Leudal kan daar terecht voor informatie en advies over subsidies, isolatie, warmtepompen, zonnepanelen enz.

Ter bestrijding van energiearmoede is in Leudal gestart in november 2022 gestart de Energiebespaarbrigade. Dit project is een samenwerking met gemeente. MOB, Synthese, woningcorporaties en Leudal Energie. Leudal Energie stelt gratis een elektrische bus ter beschikking. De Energiebespaarbrigade richt zich enerzijds op de doelgroep huurders en woningeigenaren die in aanmerking komen voor de energietoeslag en anderzijds op alle woningeigenaren die hun huis willen verduurzamen. Energieverkeners gaan eerst op bezoek om advies te geven en inventariseren welke kleine maatregelen er getroffen kunnen worden om energie te besparen. Vervolgens gaan de klussers op pad om daar kleine

energiebesparende maatregelen te treffen waarmee onmiddellijk een kostenbesparing kan worden gerealiseerd. Door een Rijkssubsidie ter bestrijding van energiearmoede kunnen we deze dienst gratis ter beschikking stellen. De Energiebespaarbrigade zal ook in 2024 worden ingezet voor de bestrijding van energiearmoede. Het bereiken van de doelgroep is de grootste uitdaging. De Energiebespaarbrigade is daarom ook regelmatig aanwezig bij het dorp van de maand en ook bij lokale bijeenkomsten zoals bijvoorbeeld de senioren in Neer en de woonbeurs in Heythuysen.

In RES verband is er een Regionaal isolatieprogramma voorbereid met als doelstelling om vanaf 2023 tot 2030 in de regio NML in totaal 30.000 woningen met de laagste energielabels E, F en G te isoleren. Dit betreft een regionale uitwerking van het Programma Versnelling verduurzaming Gebouwde Omgeving van het Rijk. De gemeente heeft diverse SPUK-uitkeringen ontvangen voor grootschalige isolatie en voor het bestrijden van energiearmoede door isolatie. Met deze uitkeringen kan de laatste doelgroep subsidie ontvangen voor een gratis spouwmuur of vloerisolatie.

In de zomer van 2022 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan dat het treffen van isolatiemaatregelen niet is toegestaan voordat er een ecologisch onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen en vogels is gedaan. De kosten van een dergelijk onderzoek en eventuele maatregelen zijn duurder dan de isolatiestap. Dit zet helaas een rem op het snel uitvoeren van grootschalige isolatieprojecten. Dat betekent dat alle gemeenten eerst een Soorten Managementplan (SMP) moeten opstellen. Op grond van een SMP kan de provincie een ontheffing verlenen voor alle woningen. Het opstellen van een SMP is kostbaar, voor Leudal circa €300.000,- en kost veel tijd. Provincie Limburg is daarom voornemens te gaan werken met een pre-SMP waarmee onder bepaalde voorwaarde toch gestart kan worden met grootschalig isoleren. Het opstellen van een SMP is in voorbereiding, wellicht kan er met het pre-MSP in 2024 toch al op kleine schaal gestart worden met het isoleren van 50-100 woningen.

2.1.6. Ontzorgen inwoners

Voorlichting aan inwoners en bedrijven over energiebesparende maatregelen, subsidies en het vergroten van het bewustzijn van de noodzaak om energiebesparing is al jarenlang een belangrijk thema. Ook het ontzorgen van inwoners bij energiebesparing en de aanschaf van zonnepanelen is nodig.

Inwoners kunnen daarvoor terecht bij het Duurzaam Bouwloket (www.duurzaambouwloket.nl). Ze kunnen daar ook terecht voor informatie over subsidies, een maatwerkadvies voor hun woning en de stappen die nodig zijn om hun woning aardgasloos te maken.

Op de website www.duurzaamleudal.nl is naast informatie over energiebesparing ook informatie over andere duurzaamheidsthema's te vinden. Zoals eerder is vermeld kunnen inwoners ook terecht bij het fysieke loket: het Energie Advies Centrum te Roggel.

De (deels vrijwillige) energievoaches van Leudal Energie worden ingezet om het maatwerkadvies van woningen op te stellen op aanvraag.

2.1.7. Warmte

Eind 2021 heeft de gemeenteraad de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. Dit is een eerste visie hoe Leudal in 2050 volledig van het aardgas af gaat. De doelstelling is om in 2030 een reductie van het aardgasgebruik te realiseren van 20%. Vanwege de actuele ontwikkelingen is de TVW in 2023 herzien en aangepast. Tot 2030 ligt de focus op energiebesparing en het grootschalig isoleren van woningen. Daarmee kan al een flinke stap gezet worden om het gasverbruik te verminderen. Door de hoge gasprijzen zijn veel inwoners zelf al begonnen om het gebruik van aardgas te verminderen.

Voorts is het de bedoeling om in een aantal kernen van Leudal een pilot te starten door straten of wijken van het aardgas te krijgen. Voor die kernen zullen Wijkuitvoeringsplannen (WUP) worden opgesteld. In de TVW van Leudal staat participatie centraal. In de herziene TVW zijn er een aantal kernen geselecteerd waar in samenwerking met de inwoners een start gemaakt wordt met een WUP.

Uit de analyse volgt, dat tussen nu en 2030 individuele oplossingen (elektrische of hybride warmtepompen) het meest kansrijk zijn. Daarnaast zijn er verschillende ontwikkelingen op het gebied van groengas. Groen gas is gas van aardgaskwaliteit dat geproduceerd wordt uit organische reststoffen uit de agrarische of levensmiddelen industrie. Dat betreft niet alleen mest maar vooral andere organische restproducten. Leudal neemt deel aan de Coalition of the Willing (COW) van de RES die de haalbaarheid van groen gas voor de gebouwde omgeving verder gaat onderzoeken.

2.1.8. Bedrijven en bedrijventerreinen

Bedrijven zijn verplicht om energie te besparen. Dat is vastgelegd in de Wet milieubeheer en diverse Europese regelingen. De verplichtingen voor bedrijven worden steeds verder aangescherpt. Het toezicht op de naleving van de wettelijke verplichtingen gebeurt door de Regionale Uitvoerings Dienst Limburg Noord (RUDLN). De RUDNL heeft middels een SPUK extra middelen ontvangen om de capaciteit voor het toezicht uit te breiden.

De Stichting Groene Economie Limburg heeft van de provincie en alle Limburgse gemeenten opdracht gekregen om energiebesparing bij bedrijven te stimuleren. Voor bedrijventerrein Ittervoort is in overleg met de BIZ een aanvullende opdracht gegeven om daar een pilotproject op te starten. De Stichting biedt daarbij voor bedrijven een gratis energieadvies aan. Er zijn inmiddels een 35 tal bedrijven bezocht.

Ontwikkelingsmaatschappij Midden Limburg (OML) is samen met de BIZ Ittervoort een onderzoek gestart naar de mogelijkheden voor een energyhub. Een energyhub is een lokale samenwerking tussen meerdere partijen op het gebied van energie. Deze partijen stemmen energieopwek, -opslag, -conversie en -verbruik op elkaar af. Zij maken vaak afspraken over de samenwerking. Ook is er een juridische entiteit of natuurlijk persoon die de partijen vertegenwoordigt. De bedrijven ervaren steeds vaker problemen door netcongestie omdat ze lang moeten wachten op een nieuwe grootverbruikersaansluiting voor de afname of de teruglevering van elektriciteit. Een energyhub kan daar een oplossing voor bieden.

2.1.9. Gemeentelijke Energiebedrijf

2 november 2021 is er een raadsmotie aangenomen om een deel van de vrijkomende Essent reserves te investeren in duurzame projecten. Er is een onderzoek gedaan naar een gemeentelijk energiebedrijf. Dat heeft zich ontwikkeld naar een onderzoek naar een energiegemeenschap, dat past beter bij Leudal. Een energiegemeenschap is een juridische entiteit die ten behoeve van haar leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt verricht en als hoofddoel heeft: het bieden van milieuvoordelen of economische of sociale voordelen aan haar leden, vennoten of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en niet is gericht op het maken van winst. De participatie van lokale burgers en autoriteiten aan projecten op het gebied van hernieuwbare energie heeft tot aanzienlijk meer lokaal draagvlak voor hernieuwbare energie en toegang tot extra particulier kapitaal geleid, met als resultaat lokale investeringen, meer keuze voor de consument en meer participatie van burgers in de energietransitie. Deze lokale betrokkenheid is des te essentiëler wanneer de hernieuwbare-energiecapaciteit toeneemt. Maatregelen om hernieuwbare energiegemeenschappen in staat te stellen op gelijke voet te concurreren met andere producenten, hebben ook ten doel de participatie van plaatselijke burgers aan projecten op het gebied van hernieuwbare energie, en bijgevolg ook het draagvlak voor hernieuwbare energie, te doen toenemen.

2.1.10. Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed

De verduurzaming van maatschappelijk vastgoed zoals de eigen gebouwen van de gemeente maar ook gebouwen waar de gemeente geen juridisch eigenaar is maar wel economisch die een maatschappelijk functie hebben zoals scholen, sportaccommodaties enz. vallen buiten de scope van de duurzaamheidsprogramma. Vanwege ontwikkelingen rondom het accommodatiebeleid en het Meerjarig Onderhoud Plan (MJOP) is afgesproken dat verduurzaming van gemeentelijke gebouwen valt onder de afdeling vastgoed.

2.2. Circulaire Economie en Afval

In 2022 zijn in Leudal twee zogenaamde repair-café's gestart, in Grathem en in Heythuysen. Bij een repair-café kunnen inwoners terecht met kapotte spullen die gratis of tegen een kleine vergoeding gemaakt worden.

In het kader van circulaire economie zal er meer aandacht komen voor het vergroten van het bewustzijn en het duurzaam gebruiken of herstellen van producten zoals voedsel, kleding, meubelen. Door duurzame producten te kopen, minder snel iets weg te gooien of te hergebruiken kan er veel bespaard worden op energie en grondstoffen en het is vaak ook nog goedkoper. Het zorgt er ook voor dat er minder afval geproduceerd wordt.

2.3. Mobiliteit

Er komen jaarlijks meer elektrische voertuigen, ook in Leudal. In tegenstelling tot stedelijke gebieden kunnen veel gebruikers hun eigen auto zelf opladen in hun garage of oprit. Voor autobezitters die dat niet kunnen en voor bezoekers van buiten Leudal stijgt de vraag naar publieke laadpalen in de openbare ruimte. Er is daarom behoefte aan een Integrale laadvisie en plaatsingsbeleid laadpalen waarin de voorwaarden staan voor de laadpalen in de openbare ruimte. Deze visie is in voorbereiding.

Leudal neemt deel aan een Limburgse/Noord-Brabantse concessie waarbij de plaatsing van alle publieke laadpalen is gegund aan Vattenvall. Via de website van de gemeente kunnen e-auto bezitters zelf een nieuwe laadpaal aanvragen. Daarnaast is gestart met plaatsing 54 nieuwe laadpalen op strategische locaties in de gemeente.

Gemeente zelf neemt steeds meer elektrische voertuigen in gebruik die langzaam het fossiele wagenpark zullen vervangen.

3. Duurzaamheidsprogramma 2024

3.1. Inleiding

Er is een Koersdocument 2030 opgesteld. Dit Koersdocument Energie beschrijft de energietransitie in Leudal voor de langere termijn.

Het koersdocument geeft richting aan het uitvoeringsprogramma voor wat betreft de energietransitie. Aan de hand van het koersdocument wordt er jaarlijks een beknopt Duurzaamheidsprogramma opgesteld met daarin een verantwoording van de bereikte resultaten.

Speerpunten Duurzaamheidsprogramma 2024

1. Energiesysteem van de toekomst
2. Verduurzaming gebouwde omgeving
3. Warmtetransitie
4. Integratie duurzaamheid in andere beleidsvelden
5. Circulaire economie
6. Mobiliteit

3.2. Energiesysteem van de toekomst

Hoe we in de toekomst zullen wonen, werken, en ons verplaatsen wordt voor een belangrijk deel door het energiesysteem bepaald. We zijn aan het onderzoeken hoe we een duurzaam en sociaal rechtvaardig energiesysteem kunnen bouwen dat past bij de schaal van Leudal. Het energiesysteem staat onder druk.

De vraag naar elektriciteit neemt sterk toe: we gaan middels elektrische warmtepompen onze huizen verwarmen en steeds meer elektrisch rijden. In de hele regio is er netcongestie op hoogspanningsniveau en ook op het laagspanningsnet ontstaan er problemen. We willen in Leudal blijven wonen, werken en ons verplaatsen, daar is ruimte voor nodig net als voor o.a. voedselproductie en energieopwekking. Ook de uitbreiding of inbreiding van het elektriciteitsnet zal steeds meer ruimte vragen in en buiten de kernen. Het energiesysteem kan en moet veranderen om aan de vragen en ontwikkelingen van de toekomst te kunnen voldoen, en nieuwe energiedragers te introduceren.

Om klimaatverandering een halt toe te roepen, moet ons energiesysteem bij voorkeur ver voor 2050 klimaatneutraal zijn. Hierbij geldt: hoe sneller wij het nieuwe energiesysteem realiseren, hoe meer opties we hebben voor de noodzakelijke aanpassingen in onze samenleving en economie. De verbouwing van het energiesysteem in Nederland, en in onze regio, zal hierom in hoog tempo moeten plaatsvinden. Dat gaat iedereen merken.

Het ontwikkelen van een nieuw energiesysteem zal vele jaren duren. In 2024 zullen we een beleidskader opstellen om richting te geven aan het nieuwe energiesysteem voor Leudal.

Een belangrijk onderdeel van het energiesysteem is het oprichten van een energiegemeenschap voor Leudal. Een energiegemeenschap is een juridische entiteit die ten behoeve van haar leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt verricht en als hoofddoel heeft: het bieden van milieuvordelen of economische of sociale voordelen aan haar leden, vennoten of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en niet is gericht op het maken van winst. Dit is een doorontwikkeling van een gemeentelijk energiebedrijf. Het is de bedoeling om in 2024 de juridische entiteit op te richten.

In een energiegemeenschap werken de partijen samen aan het lokaal opwekken van energie. Dit is een belangrijk onderdeel van een energiegemeenschap. De participatie van lokale burgers, bedrijven en autoriteiten aan projecten op het gebied van hernieuwbare energie met als oogmerk 100% lokaal eigendom en beschikbaarheid van lokale betaalbare energie (zowel elektriciteit als warmte biedt economische en sociale voordelen.

In december 2023 heeft de minister van Klimaat en Energie middels een brief aan alle gemeenten laten weten dat voor de toepassing van zon op land de voorkeursvolgorde zon moet worden toegepast. Provincies moeten deze vastleggen in de omgevingsverordening.

1. daken en gevels;
2. terreinen en objecten binnen bebouwd gebied;
3. terreinen en objecten in het landelijk gebied (m.u.v. landbouw- en natuurgronden);
4. landbouw- en natuurgronden. Pas als trede 1, 2 en 3 onvoldoende mogelijkheden bieden komen locaties op trede 4 in beeld. Daarmee ontzien we landbouw en natuur (trede 4).

De gemeenteraad heeft het beleidskader voor zon op land aangepast. Zon op land mag alleen toegepast worden op vrijkomende (agrarische) bedrijfsgebouwen. We gaan onderzoeken met in acht neming van trede 1 t/m 3 waar er in Leudal zon kan worden toegepast. Naast de grote daken en gevels zijn dat bijvoorbeeld voormalige stortplaatsen, parkeerplaatsen, braakliggende gronden enz. de ontwikkeling van eventuele geschikte locaties zal binnen de energiegemeenschap plaatsvinden (100% lokaaleigendom).

3.3. Gebouwde omgeving

De verduurzaming van de gebouwde omgeving heeft zich middels de inzet van de energiebespaarbrigade voornamelijk gericht op het bestrijden van energiearmoede en het geven van adviezen aan woningeigenaren, In 2024 wordt er gestart met een plan van aanpak opgesteld die zich richt op het verduurzamen van meerdere doelgroepen.

In 2024 wordt gestart met het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Het is wellicht niet haalbaar om dat meteen voor heel Leudal te doen. Er zullen dan een aantal kernen worden geselecteerd die daarvoor in aanmerking komen. Als de provincie Limburg een pre-SMP vaststelt dan kan daar begonnen worden met spouwmuurisolatie. Voor andere kernen wordt er gedacht aan een doe-het-zelf regeling om met subsidie en hulp van de energiebespaarbrigade het dak te isoleren.

3.4. Warmtetransitie

Voor de in de Transitievisie warmte geselecteerde kernen zal er een Wijkuitvoeringsplan (WUP) worden opgesteld in participatie met de omwonenden. Omdat de warmtetransitie start

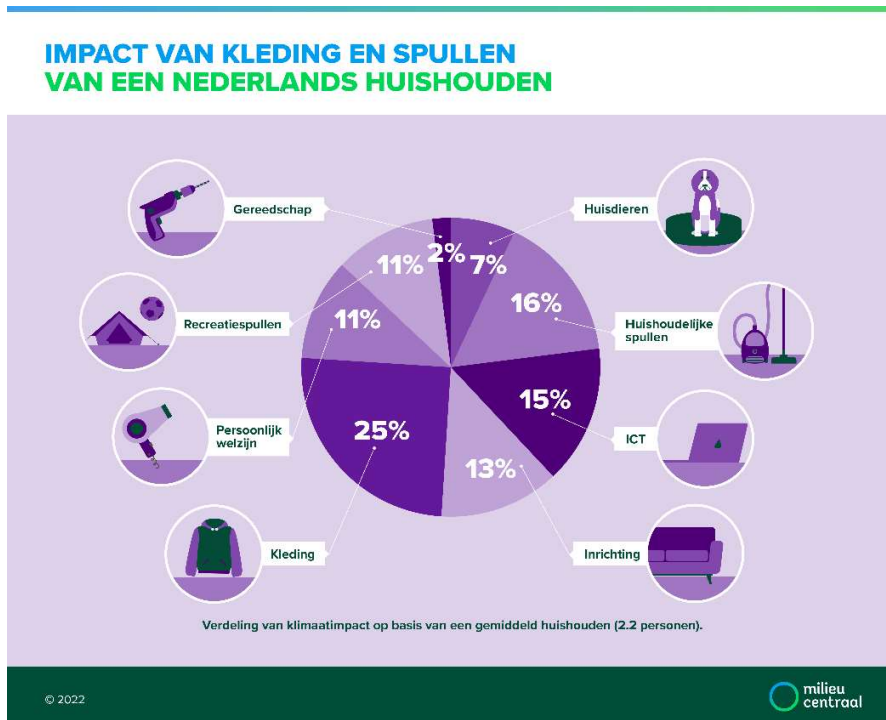
met het isoleren van woningen is er een samenhang met de gebouwde omgeving. En ook met het energiesysteem omdat er bij de inzet van elektrische warmteoplossingen voldoende capaciteit op het net beschikbaar moet zijn en ook voldoende betaalbare elektriciteit voorhanden moet zijn. Daarbij kan de energiegemeenschap een rol spelen.

3.5. Integratie duurzaamheid in beleid gemeente

Uit het voorgaande blijkt dat energie een steeds grotere rol gaat spelen binnen de gemeente, niet alleen bij het omgevingsbeleid maar ook bijvoorbeeld bij het sociaal beleid als het gaat om energiarmede maar ook als het gaat om de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed, de gemeentelijke organisatie, mobiliteit, economie enz. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is een goede aanleiding om het duurzaamheidsbeleid verder daarin te verankeren en de raakvlakken met andere beleidsvelden te onderzoeken en verder aan te halen.

3.6. Circulaire economie en afval

Circulaire economie is een model van productie en consumptie, waarbij bestaande materialen en producten zo lang mogelijk worden gedeeld, verhuurd, hergebruikt, hersteld, opgeknapt en gerecycleerd om meer waarde te creëren. Op deze manier wordt de levenscyclus van producten uitgebreid. Wanneer het gaat over duurzaamheid, of over milieu en klimaat, dan denken we meteen aan energieverbruik. Het volgende thema dat komt bovendrijven, is vaak vervoer: 'we zouden minder moeten vliegen'. De impact van onze keuze voor dierlijk of plantaardig eten is inmiddels ook bij steeds meer mensen bekend. Maar vrijwel allemaal de meeste grootste impact zit in het maken, kopen en weggooien van spullen.

Naast de energietransitie zal de komende jaren ook meer aandacht worden besteed aan circulaire economie. Kenmerken van een circulaire economie zijn:

- Gesloten kringlopen
- Hernieuwbare energie
- Systeemdenken

Een circulaire economie gaat in de eerste plaats om anders denken: gebruiken van minder grondstoffen en inzet van andere grondstoffen, waarbij het overhouden van afval na gebruik (storten en verbranden zonder energiewinning) zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Een circulaire economie kijkt anders naar het ontwerp van product en productieproces en let op:

- Hergebruik; kan het nog een keer mee?
- Reparatie: is reparatie (van onderdelen) mogelijk?
- Recycling: verwerken en hergebruiken van het product (of onderdelen)
- En na gebruik: is er energie terug te winnen uit materialen (recover)?

Circulaire economie voorkomt afval en bespaart geld. Omdat de gemeentelijke afvalinzameling er is voor de inwoners zal in 2024 beleid worden opgesteld voor de huishoudens en de gemeente zelf en niet voor bedrijven. Indien mogelijk kan er in 2024 al gestart worden met communicatie rondom dit thema en het uitvoeren van kleine projecten.

3.7. Mobiliteit

In samenwerking met Leudal Energie wordt er een pilot project opgezet voor elektrische deelmobiliteit. Er is inmiddels een enquête uitgezet om de behoefte onder de inwoners daarvoor te peilen.

Bijlage 1: werkplan RES 2024

Basispakket RES NML

Werkprogramma Noord- en Midden Limburg

RES

Regionale Energie Strategie

Legenda

- Algemene RES onderwerpen
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep duurzame opwek
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep duurzame warmte
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep participatie & communicatie
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep energie besparen

Basispakket ontwikkelingspakket

Voortgangsrapportage/ RES 2.0
De res 2.0 is een herijking van de res 1.0. Een herijking van de RES 1.0 betekent mogelijk ook een plan MER. Op dit moment is er geen voor een voortgangsrapportage.

De Regionale Structuur Warmte (RSW 2.0)
De RSW 2.0 bevat uitwerkingen over het voorgenomen gebruik van (overvloedige) warmtebronnen i.t.t. verschillende warmtevergers en de benodigde infrastructuur. Ook biedt de RSW 2.0 de mogelijkheid om de samenhang tussen de gemeentelijke TWR's te bepalen.

Monitoren en rapporteren
Op basis van (externe) gegevensbronnen de actuele voortgang van de doelstellingen bijhouden. Het dashboard van de monitor is in ontwikkeling en er wordt ook samengewerkt met de provinciale W4 matrix.

Dit levert op:
een nummering van onze doelstellingen én een mogelijkheid om de voortgang en effectiviteit van het RES werkprogramma te meten.

Kennisdelen
Staat centraal in de RES NML. Via de community of practice, RES Vooruit, worden alle partners op de hoogte gehouden. Daarnaast organiseert de RES kennisbuis, samenwerkingsverbanden worden de algemene communicatie vanuit de regionale warmte.

Dit levert op:
Een regio die nauw samenwerkt en samen verder komt, draagvlak en participatie.

Subsidieaanvragen
Er komen steeds meer SPUK projecten beschikbaar. De RES faciliteert bij het aanvragen om deze zo efficiënt mogelijk in te vullen en in te dienen. Er wordt ook actief gezocht naar subsidies die mogelijke projecten kunnen gebruiken om verder te komen.

Dit levert op:
Ontzorging van de deelnemers

Strategie en beleidsontwikkelingen
eventuele strategische ontwikkelingen (aanlopend aan de RES) meten we op en vertalen we naar verschillende beleidsinstrumenten. Denk hierbij aan Klimaatadaptatie en Circulaire economie maar ook aan natuurinclusieve landbouw en waterbeheer in de regio.

Dit levert op:
een strategische agenda om koppelkansen te benutten. We werken voor beleidsinstrumenten om uniform op lokaal niveau beslissingen te nemen.

Van innovatieagenda naar pilots
bestaat dat we een innovatieagenda opstellen aan de hand van de thema's die volgens uit strategie en beleidsontwikkelingen.

Dit levert op:
haalbaarheidsonderzoeken naar innovatie en een innovatieagenda om vooruit te kijken naar trends en ontwikkelingen.

Lokaal eigendom
betreft inzetten op het betrekken van de inwoners of de regio bij de uitvoering van de RES. Zo kan iedereen in de regio een rol spelen in het bereiken van lokale eigenaarschap.

Dit levert op:
handelingen om pijlers van sociaal duurzaamheidsregionalen lokaal in te vullen en ondersteuning om lokaal eigenaarschap te passen.

Regie op regionale samenwerking met streekcolleagues
creëren we door verschillen, de manieren van participatie en communicatie. Het verder ontwikkelen van draagvlak en eigenaarschap zorgt ervoor dat stakeholders zich verantwoordelijk voelen voor de uitvoering.

Dit levert op:
eigenaarschap, draagvlak én een organisatiestructuur voor participatie belanghebbenden.

Sociale duurzaamheid
Een onderzoek naar sociale duurzaamheid.

Dit levert op:
We denken de uitkomsten, behoeven en wijzen op de uitkomsten bij gemeenten te laten en passen toe in de uitvoering RES 1.0/uitvoeren de RES 1.0 aan.

Jongerenparticipatie
We halen via scholen aandacht en naar op zie versterken de banden met de opleidingsinstellingen. We zijn actief bezig met Young Perspective XL en staan we naar jongeren inzicht ontwikkelen.

Dit levert op:
Het gesprek aangaan met een breed scala aan jongeren om te horen wat zij denken van de inrichting van de regio in de RES.

RES Vooruit Dag
Tijdens de jaarlijkse RES Vooruit Dag delen we successen en kijken we samen met ambtenaren, beleidsmakers, stakeholders en volkvertegenwoordigers naar de toekomst.

Dit levert op:
Alleen ga je sneller, samen kom je verder.

Concept-jaarplan 2024 RES Noord- en Midden Limburg <> 7

Basispakket ontwikkelingspakket

Werkprogramma Noord- en Midden Limburg

RES

Regionale Energie Strategie

Legenda

- Algemene RES onderwerpen
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep duurzame opwek
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep duurzame warmte
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep participatie & communicatie
- Onderwerpen van ontwikkelingsgroep energie besparen

Basispakket ontwikkelingspakket

Energiesysteem van de toekomst
Er is een verkenning gestart binnen dit nieuwe thema, waarin wordt onderzocht hoe het energiesysteem van de toekomst er mogelijk uit komt te zien op basis van een mix van warmte, opwek, opslag, etc.

Dit levert op:
Zicht op een nieuw energiesysteem

P-MIEK
De Provincie neemt de regie om niet alleen technische, maar ook economische en overige relevantie maatregelen te ontwikkelen op provinciaal niveau. Daarin leveren wij input met onze afwegingsmethode de rouwkaart en de inventarisatie L&M-Energie.

Dit levert op:
Het Plan van Aanpak P-MIEK met in het kader de aanpak richting het nieuwe energiesysteem (2030-2050).

Afwegingsmethode Duurzame Opwek en horten ambitielijst
We inventariseren actualiteiten en projectgegevens, geven van overzicht van netwerkcapaciteit bij TenneT en Enexis in relatie tot de RES NML, en voeren discussie gesprekken per onderzocht.

Dit levert op:
Dit leidt tot een rouwkaart (keuzelijst) van projecten per onderzocht welke we in afstemming aanleveren bij P-MIEK.

Opwek: zon op dak, op bedrijven, op huisdaken
We behouden de focus op zon op dak, onder de noemer Triple A-acties. Daarnaast en waar mogelijk Aanpak. Door middel van een lokaal draaiboek worden vragen, denken we kennis en denken we mee in oplossingen over netcapaciteit. Zon op regio's worden in het gebied komen de RES NML, sinds het recent zijn worden de gesprekken gevoerd met het rijprogramma OER. De nodige ondersteuning hiervan dient nog plaats te vinden.

Dit levert op:
Meer actoren in de mogelijkheid voor wind in onze regio om de teugverhouding te versterken die we zien tegen te gaan.

Opwek: team wind
We realiseren mogelijke projecten voor wind door het (samen) opstellen van een windkaart. Deze wordt gepresenteerd met diverse andere CO₂-aanpakken (openbare informatie) zodat we ook kunnen zien waar groeipunten zijn.

Dit levert op:
Meer actoren in de mogelijkheid voor wind in onze regio om de teugverhouding te versterken die we zien tegen te gaan.

Aquathermie en elektrificeren TWR
We werken de verduurzaming uit. Hierbij zetten we de technische potenties die uit onderzoek komen om in scenario's en verduurzaming. De focus ligt op wat met deze bron naast technisch ook sociaal-maatschappelijk en economisch haalbaar is.

Dit levert op:
Verkennen van een expertteam warmte dat gemeenten kan helpen bij aquathermie projecten en daarbij elektrische netten bepalen.

Team warmte
We verkennen de mogelijkheid van een expertteam warmte, dat gemeenten kan helpen bij aquathermie projecten en daarbij elektrische netten bepalen.

Dit levert op:
Vier overheden verschillende onderzoeken uit. Door deze kennis en ervaring te delen versnellen we de projecten.

Geothermie
We verkennen middelen, onderzoek de potenties van geothermie.

Dit levert op:
Een potentieanalyse naar kansen.

Basisprogramma energiebesparing
focus op het behalen van de gezonde CO₂-reductie doelstellingen door isolatie en bedrijven te stimuleren om aan de slag te gaan met energie besparen.

Dit levert op:
een regionaal isolatieprogramma (CIV). Daarnaast stimuleren en ondersteunen we M&B en verduurzamen we energiebesparing via wetelijk VTH instrumentarium.

Energiebesparing: Bedrijven
We onderzoeken de RUD. We verkennen welke ontzorgingspakketten er zijn aan het Limburgse bedrijven. Ook onderzoeken we hoe het Charter Energiebesparing M&B van de Stichting Groene Economie Limburg te ondersteunen.

Dit levert op:
Stimuleren en ondersteunen van M&B bedrijven door initiatieven vanuit koelprogramma's

Coalition of the willing
We ontwikkelen een gezamenlijke aanpak voor het oplossen van 30.000 woningen met een laag energieniveau in de regio. We ondersteunen bij het aanvragen van de SPUK gelden en richten een projectbureau in. We houden hierbij rekening met natuurvriendelijk isoleren.

Dit levert op:
Een ontzorgingsprogramma voor gemeenten en inwoners.

Regionale warmte: groen gas
We richten een CIV op en stellen onderzoeken op om de potentie te onderzoeken en draagvlak voor de uit te werken scenario's te vinden. We volgen later we het voorkeursscenario.

Dit levert op:
Een ontzorgingsprogramma voor gemeenten en inwoners.

Lokaal beleid
Toetsen, vergenomen en realiseren concrete duurzame projecten.

Lokale invulling
Opstellen Transitievisie Warmte en Wijk Uitvoeringsplannen (WUVP)

Concept-jaarplan 2024 RES Noord- en Midden Limburg <> 8